

Música

Rosalía contra el 'big data' i els algoritmes de creació musical

El disc 'Motomami' fuig de les tendències dels 'hits' més comercials

Toni Pou

Dades, dades i més dades. Això és el que generem avui quan naveguem per les xarxes socials, comprem en línia, mirem una sèrie o escoltem música. És ben sabut que les empreses tecnològiques analitzen aquestes dades amb motors d'intel·ligència artificial per oferir-nos el contingut més afi als nostres gustos. Però des de fa uns quants anys, plataformes com Netflix van un pas enllà: fan servir aquesta informació per crear contingut. L'anàlisi de dades no només revela quins temes es busquen més, quins gèneres interessin, els actors més aclamats o la durada òptima dels capítols, sinó que també dona pistes sobre la manera d'estructurar la narració: ¿és millor començar amb una presentació tranquil·la dels personatges o amb una escena d'acció? ¿El gir de guió s'ha de produir a la meitat del capítol o al últim minut? ¿Els personatges han de ser complexos o més aviat plans i estereotipats? La resposta, amics, és en les dades.

Amb aquesta fórmula Netflix va crear el 2013 *House of cards*, la seva primera gran producció d'èxit. La creació de contingut basada en dades ha fet que la taxa d'èxit de les sèries produïdes per la plataforma sigui del 80% mentre que a la indústria les xifres rondan el 30%. Greg Peters, el cap de productes de la companyia, assegura que els nous continguts es basen un 50% en les dades i un 50% en la creativitat humana.

És previsible que la tendència inaugurada per Netflix s'estengui a més plataformes i arribi fins a les de música. De fet, la indústria musical sempre ha seleccionat les cançons segons el potencial comercial que presenten a partir d'uns criteris que alguns estudis neurocientífics han confirmat: els èxits són, majoritàriament i de manera simplificada, cançons curtes amb una tornada harmònicament previsible, precedida per algun canvi d'acords lleugerament inesperat a l'estrofa principal.

Rosalía en la presentació del tema *Hentai*, el cinquè de *Motomami*. EFE / JAVIER LIZÓN

En aquest context de creació mediada per dades i algoritmes, Rosalía ha publicat el disc *Motomami* (Columbia-Sony, 2022). Les primeres 24 hores acumulava 5,79 milions de reproduccions i superava el rècord espanyol de C Tangana amb *El Madrileño*, que en va aconseguir 5,17. Els setze temes del disc han entrat al *top 20* de la plataforma Spotify a Espanya i n'ha col·locat onze al *top 200* mundial. ¿Ha seguit la recepta dels algoritmes? Majoritàriament, no. *Lafama*, una *bachata* senzilla però bonica i autoreferencial, és potser el tema que més beu de la fórmula del *hit* prefabricat. A *Saoko*, en canvi, es presenten dues estrofes de *reggaeton* a les quals un pont de jazz retorna a l'inici per desfermar-les en una apoteosi de percussió. La rítmica *Bizcochito* és una sola línia harmònica sobre la qual discorre una melodia contestada per una mena de cor a la grega. A *Diablo* s'alternen una estrofa amb ànima de *reggaeton* i una de flamenca per culminar en un final eteri. I a la lírica *G3 N15* hi ha una estrofa i una tornada, però no hi ha cap acord sorprenent i el tema s'acaba amb una nota de veu de la seva àvia. Etcètera.

Barreja i transformació

En contra de la recepta de Peters, es podria dir que *Motomami* és un 5% de dades i un 95% de creativitat humana. Una creativitat que es basa en la barreja i la transformació de gèneres. Les papallones de la coberta, un organisme que té incrustats en la seva naturalesa més in-

tima dos programes genètics per ser dos animals diferents, ja indica que el transformisme és una de les dimensions temàtiques i formals del disc. Però no són papallones al natural. Són grafitis, és a dir, una reelaboració en clau urbana d'aquesta força de la natura. Al darrere de les papallones, Rosalía apareix en la mateixa posició que la figura central del quadre *Naixement de Venus*, del pintor renaixentista Sandro Botticelli. La referència a aquesta Venus, que va ser el primer nu femení en la història de l'art occidental des de feia mil anys i es va erigir en arquetip de la feminitat, no és gratuïta: Rosalía es reivindica sense cap modèstia com a cànon.

L'artista de Sant Esteve Sesrovires s'autoproclama així no només com a cànon femení, sinó també artístic. "No basé mi carrera en tener hits / Tengo hits porque yo senté las bases", canta a *Bizcochito*. I amb això repudia els algoritmes que cauen en la fal·làcia estadística de crear per a l'espectador o oient mitjà, que en realitat no existeix, i reivindica la llibertat creativa que emana de la textura flonja i humida del cervell humà. Si al quadre de Botticelli naixia un cert tipus de bellesa, a *Motomami* neix una rebel·lió contra la uniformització a què ens aboquen les màquines. Rosalía demostra que el silici dels circuits no pot competir contra el calci de les sinapsis. Almenys de moment. Perquè no sabem si els algoritmes del futur recomanaran afegir una nota de veu de l'àvia de l'artista al final de totes les cançons. —

OPINIÓ

XAVIER DURAN
Periodista i químic

TUB D'ASSAIG

Moles, dels pesos atòmics a la repressió

El 1937 el químic Enrique Moles continuava publicant articles sobre la mesura precisa dels pesos atòmics dels elements, un camp en el qual era una autoritat mundial. I al final del 1941 lluitava per la seva llibertat enfront de les acusacions de les autoritats franquistes. De fet, el febrer del 1939 havia estat desposseït de la seva càtedra a la Universidad Complutense de Madrid. Potser se n'hauria sortit, amb més problemes o menys, però quan li van concedir la llibertat provisional van aparèixer la rancúnia i l'odi d'alguns col·legues, que el van acusar de maçó, roig i anti-espanyol. I el franquisme no necessitava gaire més per condemnar algú.

La trajectòria vital i científica de Moles està descrita i analitzada de manera exhaustiva i detallada per Joaquim Sales, que va ser catedràtic de química inorgànica de la Universitat de Barcelona, al llibre *Enrique Moles. Una biografia científica y política*, publicat per la Universitat de Barcelona i el CSIC. Nascut a Gràcia el 1883, Moles va ser un personatge excepcional en el camp intel·lectual, però també en el personal. I si la seva capacitat i seguretat en si mateix van ser grans virtuts, potser també van fer-li pensar, erròniament, que podia tornar de l'exili i reincorporar-se amb normalitat a la seva tasca docent i investigadora.

La precisió amb què determinava pesos atòmics no la va tenir per calcular les repercussions de la tornada. És difícil pensar, diu Sales, que no coneixia la brutal repressió exercida pel règim -nascut d'una insurrecció i que, en canvi, acusava de rebel·lia els que s'havien mantingut fidels a la República-. Moles va morir el 1953, poc abans que es decidís el sobreseïment de les seves causes. L'obra de Sales mostra l'altura científica de Moles i la baixesa moral dels que el van pintar com un personatge maquiavèlic i perillós. —